

Kam atlīdzina tiesāšanās izdevumus, ja prasību ceļ mazākuma dalībnieks? 1/9/25

Zvērināta advokāte, PwC Legal
Natalja Puriņa

Komerclikumā noteiktajos gadījumos mazākuma dalībniekam, aizsargājot sabiedrības, kā arī savas intereses, ir tiesības vērsties tiesā ar prasību pret dibinātājiem, valdes vai padomes locekļiem, vai revidentu.

Prasības celšanu pieprasījušais dalībnieku mazākums, kurš cēlis tiesā sabiedrības prasību pret iepriekš minētajām personām, pēc būtības īsteno visas prasītāja procesuālās tiesības un pienākumus. Vienlaikus tiesu praksē ir atzīts, ka par prasītāju šādās lietās tomēr ir uzskatāma pati sabiedrība.

Šo atziņu radoši izmantoja atbildētāji, kad, apmierinot mazākuma dalībnieka prasību, tiesa lēma par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu. Proti, atbildētāji argumentēja, ka spriedums daļā, ar kuru no atbildētājiem tika piedzīti tiesāšanās izdevumi par labu mazākumakcionāram, esot nepareizs, jo dalībnieku mazākuma celtajā sabiedrības prasībā prasītājs ir pati sabiedrība un mazākumakcionārs piedalās izskatāmajā lietā vienīgi pārstāvja statusā, bet Civilprocesa likumā nav paredzēta tiesāšanās izdevumu atlīdzināšana prasītāja pārstāvim.

Senāts noraidīja šo argumentu, norādot, ka:

1. Dalībnieku mazākums faktiski ir konkrētās tiesvedības ierosinātājs, celtās prasības uzturētājs un lietas izskatīšanas virzītājs. Dalībnieku mazākumam tostarp jāsamaksā valsts nodeva. Turklāt, realizējot sabiedrības pārstāvību tiesā, dalībnieku mazākums ir tiesīgs piesaistīt zvērinātu advokātu, lai saņemtu kvalificētu juridisko palīdzību, kas arī ir saistīts ar palīdzības izdevumiem.
2. Lai arī Senāta judikatūrā ir atzīts, ka arī tad, ja prasību pret valdes locekļiem par sabiedrībai nodarīto zaudējumu atlīdzības piedziņu cēlis sabiedrības dalībnieku mazākums, par prasītāju lietā uzskatāma sabiedrība, vienīgi pats konkrētās prasības celšanu pieprasījušais dalībnieku mazākums ir tiesīgs pieņemt lēmumus par celtās prasības virzību un līdz ar to – arī par procesuālo tiesību īstenošanu konkrētajā tiesvedībā.
3. Sabiedrības prasības celšanu pieprasījušais un to cēlušais sabiedrības dalībnieku mazākums juridiski ir pielīdzināms prasītājam ne tikai no celtās prasības turpmākās virzības un procesuālo tiesību īstenošanas viedokļa, bet arī no tiesāšanās izdevumu uzņemšanās (segšanas) viedokļa, tāpēc ir taisnīgi, ka tam tiek atlīdzināti tiesāšanās izdevumi.

Sīkāk sk. Augstākās tiesas 2025. gada 4. februāra spriedumu lietā Nr. SKC - 128/2025 ([ECLI:LV:AT:2025:0204.C68430018.20.S](https://www.ecli.lv/AT:2025:0204.C68430018.20.S)).